

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції

(Харків, 4 листопада 2016 року)

У двох томах

За редакцією *А. П. Гетьмана, Б. М. Головкина*

Том 1

Харків
«Право»
2016

УДК 343.9(477)
ББК 67.9(4УКР)61
3-68

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (голова);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (відповідальний секретар);
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. – 166 с.

ISBN 978-966-937-086-0

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)
ISBN 978-966-937-086-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Видавництво «Право», 2016

ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Віктимологічна профілактика – це цілеспрямований спеціалізований вплив на фактори, які зумовлюють віктимність або сприяють їй, що пов'язана з неправомірною або аморальною поведінкою осіб, а також осіб з подібною поведінкою [1, с. 147].

Заходи віктимологічної профілактики передбачають нейтралізацію або зменшення факторів, що зумовлюють віктимність або сприяють їй. Віктимологічна профілактика є самостійним напрямом індивідуального запобігання. Набір профілактичних заходів віктимологічного спрямування залежить від різновидів віктимної поведінки потерпілих: від застережливо-роз'яснювальних – до заходів примусу та фізичного захисту потенційних жертв. Головне завдання – змінити віктимну поведінку потенційних жертв і запобігти можливості їх перетворення на реальних потерпілих від насильницьких злочинів (насамперед це стосується злочинів, які вчиняються на ґрунті сімейно-побутових конфліктів).

Концепція віктимологічної профілактики базується на інформуванні правоохоронними органами населення про сучасні форми прояву злочинності та можливості ефективного попередження злочинів; забезпечення захисту потенційних жертв; створення умов для активного співробітництва населення й поліції. Велика увага приділяється такому науковому напрямку, як екологія безпеки, тобто мова йде про вплив таких факторів, як організація культурного і природного ландшафту даної конкретної місцевості, ступеня комфортності житла та інших приміщень, в яких протікає життя людей.

Здійснення заходів з попередження насильства в межах наданих їм повноважень покладається на: спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї; відповідні підрозділи органів внутрішніх справ; органи опіки і піклування; спеціалізовані установи; органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації незалежно від форм власності, об'єднання громадян, а також окремі громадяни можуть сприяти у здійсненні заходів з попередження насильства [1, с. 84].

Віктимологічна профілактика має поширюватися на все населення країни, насамперед, на численні групи підвищеного ризику, пов'язаного з маргіналізацією суспільства, належністю до неформальних об'єднань антисоціального спрямування, а також захист осіб, які здійснюють посадові обов'язки, пов'язані з підвищеним ризиком.

Особливим об'єктом запобігання насильницькій поведінці є потенційні жертви злочинних посягань. Ідеться про так званий віктимологічний аспект запобігання. Для жертв кримінально-насильницьких дій характерна наявність певного комплексу соціально-демографічних, морально-психологічних і кримінально-правових ознак, прояв яких за певних обставин детермінує їх типову поведінку, що посилює ймовірність стати жертвою кримінально-насильницької поведінки. Тому індивіди, наділені переліченими вище характеристиками, неодмінно мають перебувати у центрі уваги правоохоронних органів, а їхні якості – враховуватися під час розроблення заходів з профілактики кримінально-насильницької поведінки.

Правове виховання та навчання громадян через поширення інформації про необхідну обсяг допоможе їм не лише протидіяти злочинцю, а й своєчасно повідомляти правоохоронні органи про вчинені злочини, або такі, що готуються [2, с. 65].

Структура загальносоціального запобігання віктимізації населення передбачає заходи соціально-економічного, політичного, правового, організаційного характеру [1, с. 148].

Як основні напрями загальносоціальної віктимологічної профілактики, мають розроблятися стратегічні заходи зі зміцнення сім'ї, охорони материнства та дитинства, морально-правового виховання населення, формування в суспільстві атмосфери толерантності та відкритості, поваги до культурних відмінностей, етичних, релігійних і побутових традицій різних народів. Таким чином, профілактичний вплив, у тому числі й на віктимологічній основі, за своєю спрямованістю та результативністю полягає як у подоланні об'єктивних передумов протиправної поведінки, так і зміні свідомості осіб, які схильні вчиняти правопорушення чи ставати їх жертвами, а також в усуненні наявних проблем і конфліктів [3, с. 35].

Отже, віктимологічна профілактика насильницьких злочинів має у своєму розпорядженні досить широкі можливості запобігання злочинності шляхом розроблення рекомендацій з захисту потенційних жертв від злочинних зазіхань.

Список літератури

1. Кримінологія : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. – Х. : Право, 2014. – 440 с.
2. Кримінологічна віктимологія : навч. посіб. / Є. М. Моїсеєв, О. М. Джужа, В. В. Василевич та ін. – К. : Атіка, 2006. – 352 с.
3. Михайлов А. Е. Виктимологические аспекты профилактики некорыстных насильственных преступлений / А. Е. Михайлов. – Киев : НВТ Правник – НАВСУ, 1998. – 44 с.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. І. О. Христюк

О. О. Караулов,
*студент КЮ – 1 групи 5 курсу Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Полтава*

ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИННОСТІ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА ПІДСИСТЕМА СИСТЕМИ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИНІВ

Проблема злочинності є загальнолюдською, але виявляється з різною інтенсивністю в різних культурах та соціально-економічних умовах. Україна, як частина світового устрою, на жаль, залишається країною, в якій простежується тенденція до зростання рівня злочинності. Це підтверджується і статистичними даними: так, за перше півріччя 2015 р. було усього обліковано 301 450 кримінальних правопорушень, а у 2016 р. за такий же період вже 369 644 [1]. Зважаючи на невтішні статистичні дані, нагальним завданням постає підвищення ефективності та дієвості існуючих заходів запобігання і профілактики злочинності та розроблення нових.

Ще у XVIII–XIX ст. виникли ідеї щодо переваги превенції над покараннями за їх вчинення, про те, що головне у боротьбі із злочинністю не покарання, а її попередження, яке ґрунтувалося б на прогресивних перетвореннях у суспільстві. Взагалі даному питанню присвячено багато праць з кримінології. Вагомий внесок у дослідження цієї проблеми зробили такі вчені-кримінологи, як Г. А. Аванесов, М. М. Бабаєв, А. Е. Жалинський, А. П. Закалюк, В. С. Зеленецький, В. К. Звирбуль, К. Е. Ігошев, В. М. Кудрявцев, А. Г. Лекар, А. Ф. Лопушанський, Г. М. Мінковський, А. Б. Сахаров, А. П. Тузов, А. С. Шляпочников та ін.

У кримінологічній літературі використовується низка термінів – «попередження», «профілактика», «превенція», «припинення», «запобігання» тощо. Лексичне тлумачення слова «профілактика» подається як сукупність заходів, які попереджують від чого-небудь чи запобігають чому-